

А.В. ГОВЕЛЯ, І.А. ЧЕКМАСОВА

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті досліджено сучасний стан і проблеми розвитку залучення прямих іноземних інвестицій. Автором визначено, що найбільше інвестицій в Україну вкладають такі країни, як Кіпр і деякі країни Європейського Союзу. Обґрунтовано, що іноземне інвестування є одним з найефективніших способів розвитку, економічної, соціальної, екологічної та інших сфер. Визначено, що ключовими проблемами в залученні іноземних інвестицій на сьогодні є: політична нестабільність, законодавство, високий рівень інфляції, нерозвинена інфраструктура. Автором виявлені тенденції і досліджені перспективи розвитку залучення прямих іноземних інвестицій, що дозволяє продемонструвати динаміку інвестицій, яка вважається індикатором зміни рівня довіри і рейтингу країни в цілому. Іноземні інвестиції грають масштабніший удар в економічному розвитку багатьох країн. Підвищення економіки у значній степені забезпечує ефективну інвестиційну діяльність України, яка працює, показуючи динаміку, вкладені в інвестиції в країну, тому інвестиційний клімат у будь-яку країну виділяється з головних факторів громадсько-економічної діяльності ситуації. Таким чином, проекти, інноваційні інвестиції можуть принести величезну користь для економічного розвитку країни, допомогти вирішити економічні проблеми, тому залучити інвесторів необхідно і оправдано. Щоб підвищити інвестиційну привабливість, країна повинна виконати комплекс заходів з боку держав і справ, і як Україна потужний виробничий потенціал, завдяки чому сконцентрують посилення на реалізацію своїх конкурентних переваг.

Зроблено висновки, що основними напрямками підвищення ефективності інвестиційної діяльності, в даний час і в найближчій перспективі, будуть: нова сучасна інфраструктура, поліпшення капіталовкладень, залучення іноземних інвесторів та вдосконалення системи податкування. Для поліпшення інвестиційного клімату України та збільшення припливу іноземних інвестицій, необхідно сприяти розвитку науки, удосконалити нормативно-правову базу в сфері інвестування, брати участь більш активно в міжнародних інвестиційних проєктах, розвиток малого і середнього бізнесу в Україні.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, підприємницький капітал, ризик, соціально-економічний розвиток країни, інвестиційний клімат, стабілізація чинників економіки, інвестування, іноземний інвестор.

А.В. ГОВЕЛЯ, І.А. ЧЕКМАСОВА

ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ АКТИВИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

В статье исследовано современное состояние и проблемы развития привлечения прямых иностранных инвестиций. Автором определено, что больше всего инвестиций в Украину вкладывают такие страны, как Кипр и некоторые страны Европейского Союза. Обосновано, что иностранное инвестирование является одним из самых эффективных способов развития, экономической, социальной, экологической и других сфер. Определено, что ключевыми проблемами в привлечении иностранных инвестиций на сегодня являются: политическая нестабильность, законодательство, высокий уровень инфляции, неразвитая инфраструктура. Автором выявлены тенденции и исследованы перспективы развития привлечения прямых иностранных инвестиций, что позволяет продемонстрировать динамику инвестиций, которая считается индикатором изменения уровня доверия и рейтинга страны в целом. Иностранные инвестиции играют масштабный удар в экономическом развитии многих стран. Повышение экономики в значительной степени обеспечивает эффективную инвестиционную деятельность Украины, которая работает, показывая динамику, вложенные в инвестиции в страну, поэтому инвестиционный климат в любую страну выделяется из главных факторов общественно-экономической деятельности ситуации. Таким образом, проекты, инновационные инвестиции могут принести огромную пользу для экономического развития страны, помочь решить экономические проблемы, поэтому привлечь инвесторов необходимо и оправдано. Чтобы повысить инвестиционную привлекательность, страна должна выполнить комплекс мер со стороны государств и дел, и как Украина мощный производственный потенциал, благодаря чему сконцентрируют усиления на реализацию своих конкурентных преимуществ.

Сделаны выводы, что основными направлениями повышения эффективности инвестиционной деятельности, в настоящее время и в ближайшей перспективе будут: новая современная инфраструктура, улучшения капиталовложений, привлечение иностранных инвесторов и совершенствование системы налогообложения. Для улучшения инвестиционного климата Украины и увеличения притока иностранных инвестиций, необходимо содействовать развитию науки, усовершенствовать нормативно правовую базу в сфере инвестирования, участвовать более активно в международных инвестиционных проєктах, развитие малого и среднего бизнеса в Украине.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, предпринимательский капитал, риск, социально-экономическое развитие страны, инвестиционный климат, стабилизация факторов экономики, инвестирование, иностранный инвестор.

A. V. HOVELA, I. A. CHEKMASOVA

PROBLEMS AND WAYS TO ACTIVATE INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE

The article examines the current state and problems of the development of attracting foreign direct investment. The author determined that the most investments in Ukraine are made by such countries as Cyprus and some countries of the European Union. It is proved that foreign investment is one of the most effective ways to develop economic, social, environmental and other spheres. It is determined that the key problems in attracting foreign investment today are: political instability, legislation, high inflation, and undeveloped infrastructure. The author has identified trends and explored the prospects for the development of attracting foreign direct investment, which allows us to demonstrate the dynamics of investments, which is considered an indicator of changes in the level of trust and rating of the country as a whole. Foreign investment plays a major blow to the economic development of many countries. Raising in the economy largely provides effective investment activity of Ukraine, which works by showing the dynamics invested in the country, so the investment climate in any country stands out from the main factors of socio-economic activity. situation. Thus, projects, innovative investments can be of great benefit for the economic development of the country, help to solve economic problems, so attract investors necessary and justified. In order to increase investment attractiveness, the country needs to implement a set of measures on the part of states and affairs, and as Ukraine has a strong production potential, thus concentrating the enhancement on the realization of its competitive advantages.

It is concluded that the main directions of increasing the efficiency of investment activities, now and in the near future, will be: new modern infrastructure, improved investment, attracting foreign investors and improving the tax system. To improve the investment climate in Ukraine and increase the flow of foreign investment, it is necessary to promote the development of science, improve the regulatory framework in the field of investment, participate more actively in international investment projects, and develop small and medium-sized businesses in Ukraine.

Keywords: foreign direct investment, entrepreneurial capital, risk, socio-economic development of the country, investment climate, stabilization of economic factors, investment, foreign investor.

Вступ. Сьогодні ми можемо спостерігати тенденцію глобалізації світової економіки, тому саме іноземні інвестиції можуть надати країні той поштовх, якого вона вимагає для збільшення капіталу цієї країни, через введення нових технологій. Але для України все ускладнюється тим, що країна дуже важко виходить з економічної кризи минулих років. Інвестиційний процес в Україні гальмується рядом суб'єктивних та об'єктивних факторів, серед яких політична та економічна нестабільність, часті зміни законодавства, повільні темпи приватизації, невирішеність питань земельної власності і т.п. Однак, все ж, питання залучення іноземних інвестицій є досі актуальним для України [2].

За період незалежності в Україні спостерігається позитивна динаміка по залученню іноземних інвестицій в економіку країни. Для України як країни, яка переживає системну трансформацію, стратегічною метою зовнішньоекономічної політики має стати максимальне використання позитивних ефектів від залучення прямого іноземного капіталу. Активна зміна геополітичного курсу України в бік Європи, повинна сприяти налагодженню економічних зв'язків і доступу до західного капіталу. Разом з тим, треба враховувати всі можливі позитивні і негативні наслідки прямих іноземних інвестицій для приймаючої країни [1].

Складна ситуація у вітчизняній економіці багато в чому пояснюється її надмірною залежністю від зовнішньої кон'юнктури і наслідками світової фінансової кризи, який суттєво вплинув на економіку України, починаючи з 2013-2014 рр. В Україні майже сформовані інституційні основи для залучення іноземних інвестицій. Але регіональна і

галузева спрямованість іноземних інвестицій не завжди чітко відповідає національним інтересам держави [1]. Проаналізуємо обсяг прямих іноземних інвестицій в 2013 - 2018 рр.

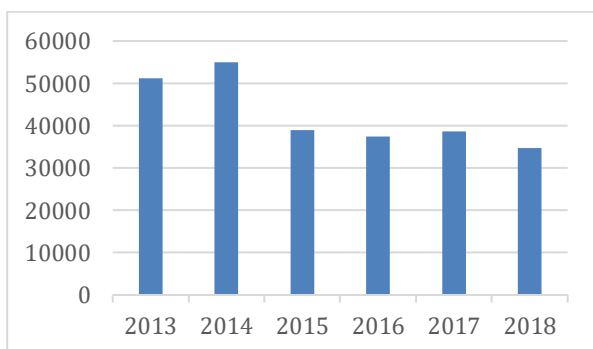

Рисунок 1 - Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в 2010-2017 рр., млн дол. США

Аналізуючи рис. 1, можемо стверджувати, що обсяг прямих іноземних інвестицій поступово і впевнено зростає до 2014 р. Починаючи з 2015 р приплив

інвестицій значно зменшився. Причинами такої тенденції економічної і політичної кризи.

Але приплив в 2017 р трохи збільшився в порівнянні з 2016 р, що може говорити про поліпшення ситуації в країні. Зростання інвестицій в економіку України не носить поки загрозового характеру для економічної безпеки країни внаслідок відносно незначних обсягів вкладених капіталів. Разом з тим, треба враховувати всі можливі позитивні і негативні наслідки прямих іноземних інвестицій для приймаючої країни [1].

Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну у вигляді акціонерного капіталу на 1 липня 2019 року склав 33,724 мільярда гривень, що на 0,84 мільярда гривень, або на 2,6%, перевищує показник на початок року. Так, в географічному розрізі найбільший приріст прямих іноземних інвестицій зафіксовано: з Кипру - 388,8 млн дол (до 9,92 млрд дол), з Нідерландів - 295,1 млн дол (до 7,41 млрд дол), РФ - 145,5 млн дол (до 0,74 млрд дол) і Швейцарії - 100,3 млн дол (до 1,65 млрд дол) [9]. Проаналізуємо обсяг прямих інвестицій в Україну за країнами світу.

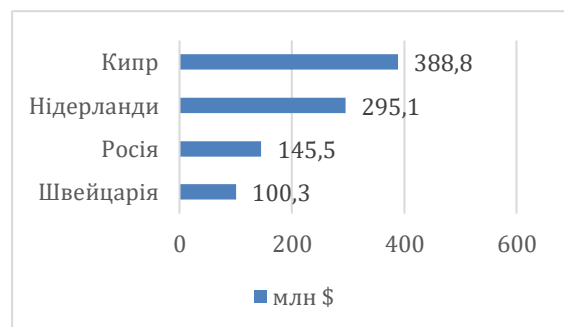

Рисунок 2 – Обсяг прямих інвестицій в Україну за країнами світу, млн долл. США

Аналізуючи рис. 2, можемо сказати, що країни Європейського Союзу з початку 2017 року інвестували в українську економіку близько 597,00 млн дол., головними інвесторами стали Кіпр і Великобританія. Також можемо спостерігати зростання інвестицій з боку Німеччини. У Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України повідомляють, що станом на жовтень Німеччина вклала в нашу економіку 1,8 млрд дол., з них 1,1 млрд дол. інвестицій - в промисловість. Крім того, зросли інвестиції від Європейського банку реконструкції та розвитку [5].

За 2017-2018 рр. іноземні інвестори найбільше вкладали в фінансову і страхову діяльність, а також оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортів. Найбільші обсяги припливу прямих іноземних інвестицій зафіксовано в фінансових і страхових установах - \$ 750,5 млн і в оптовій та роздрібній

торгівлі, ремонті автотранспорту і мотоциклів - \$ 120,5 млн, промисловості - \$ 102,7 млн.

Причини, чому приплив інвестицій в Україну падає, численні. Інвесторів не влаштовує високий рівень корупції, недовіра до судової системи, нестабільність національної валюти, монополізація ринків і військовий конфлікт України з Росією. При цьому скільки б українські політики не розповідали про успішні реформи, все бачать, що ці реформи гальмуються. Україна з її унікальним розташуванням в самому центрі європейського ринку і досить недорогий в порівнянні з розвиненими європейськими країнами і водночас кваліфікованою робочою силою може стати ідеальним місцем для інвестицій.

Таблиця 1 - Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2018 році.

Галузь	млн. долл. США	в %
УСЬОГО	2869,9	100
В тому числі :		
Фінансова та страхова діяльність	1215,1	42,3
Оптова та роздрібна торгівля	599,4	20,9
Промисловість	302,1	10,5
Інформаційні технології та телекомунікації	119,4	4,2
Операції з нерухомим майном	405,3	14,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	93,2	3,2

У багатьох місцях України для цього вже є відповідна інфраструктура і Україна була і є інвестиційно приваблива для іноземних інвестицій. Але, тим не менш, є і досить велика кількість проблем, які перешкоджають швидкому зростанню прямих іноземних інвестицій в Україну. Проблеми прямого іноземного інвестування в Україну можуть бути наступними: високий рівень корупції, недосконале законодавство в інвестиційній сфері, відсутність гарантій на право власності, негативний інвестиційний імідж України, неефективні механізми захисту прав інвесторів, низька адаптація

українського законодавства до європейських стандартів [4].

Висновки. Компанії, які планують інвестувати в Україну, розуміють, що інвестування - це завжди дуже ризикований бізнес, і тому його слід правильно оцінити.

До факторів, об'єктивно перешкоджає організації інвестиційної діяльності в Україні, можна віднести [13]:

- триваючу законодавчу і виконавчу нестабільність;
- відсутність чіткої державної стратегії щодо залучення інвестицій;
- значний податковий і адміністративний тиск на суб'єкти підприємництва;
- зниження для громадян цінності грошових доходів у вигляді дивідендів і відсотків внаслідок інфляційних чинників;
- високий рівень корумпованості в органах державної влади;
- складність і відносно велику тривалість процедур реєстрації підприємств.

Інвестиційний клімат відіграє досить важливу роль в соціально-економічному розвитку країни. Тому, поліпшення інвестиційного клімату, і збільшення при цьому припливу іноземних інвестицій можуть значно вплинути на економіку України.

Пріоритетними сферами для інвестицій в Україні можуть стати:

1. Аграрний комплекс. Адже Україна має близько 30% світових чорноземів, а також традиції вирощування різних продуктів і сировини. потенціал сільського господарства в Україні досить великий.

2. Транспортний і транзитний потенціал. Україна розташована в центрі Європи на перетині багатьох міжнародних доріг, що може сприяти тому притоку іноземних інвестицій.

3. Туризм. Для туристів в Україні є великі можливості як цивілізованого, так і екстремального туризму [5].

Заходами щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні можуть стати [6]:

- розробка чіткої, обґрунтованої державної стратегії залучення іноземних інвестицій;
- проведення перебудови економіки;
- забезпечення стабільності законодавства в сфері інвестування та оподаткування;
- реформування податкової системи шляхом скорочення загальної кількості податків, зменшення ставок деяких з них і ліквідації економічно необґрунтованих пільг;
- забезпечення зваженої політики уряду і НБУ в грошово-кредитній сфері.

Сучасна фінансова криза України і збільшення припливу іноземних інвестицій можуть бути наступними:

1. Удосконалення нормативно-правової бази в сфері інвестування;
2. Сприяння розвитку науки, науково-технічної та інноваційної діяльності;
3. Визначення пріоритетних галузей для іноземного інвестування;
4. Антикорупційні заходи, а також контроль в комунікації з інвесторами; захист прав інвесторів на державному рівні;
5. Участь в транснаціональних і міжнародних інвестиційних проєктах [9].

Проблемами скорочення інвестицій є відсутність гарантій право власності, досить високий рівень корупції, економічна і політична кризи в країні. Для поліпшення інвестиційного клімату України та збільшення припливу іноземних інвестицій, необхідно сприяти розвитку науки, удосконалити нормативно-правову базу в сфері інвестування, брати участь активніше в міжнародних інвестиційних проєктах [12].

Список літератури

1. Закон України «Об инвестиционной деятельности» от 18.09.1991 № 1560-XII // Ведомости Верховного Совета УССР (ВВР), 1991. № 47. Ст. 646. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Вербицкая Ю.М. Инвестиционно-инновационная деятельность как фактор социально-экономического развития региона. *Актуальные проблемы экономики*, 2007. № 8. С. 151-156.
3. Государственная служба статистики Украины. [Электронный ресурс]: Статистическая информация. Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата обращения: 03.07.2016).
4. Дюльманова Т.М. Содержание и факторы трансформации экономических систем. *Вестник Оренбургского государственного университета*, 2006. № 8. С. 300 -302.
5. *Общественно-политический портал для украинцев: статистическая информация*. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.depo.ua/> (дата обращения: 05.03.2018).
6. Гетьман, О. М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах кризи *Науковий вісник Ужгородського університету* – 2013. – Випуск 3. – С. 49–52.
7. Нешитой А.С. *Інвестиції*. – 2007. – С.371-375.
8. В.Е. Есипов *Міжнародні інвестиції та міжнародні закупівлі* – Санкт-Петербург, 1998. – 313с.
9. Видобора В.В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання: *Дисертація кандидата економічних наук*: 08.01.01 / Одеський державний економічний університет. – 2004. – 237с.
10. Кухарська Н.Г. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України // *Бізнес*. - 2007. - № 3.
11. Сивий Н.Г. Інвестиційна привабливість України // *Бізнес*. - 2007. - № 6.
12. *Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в Економіку України*. URL : www.news.liga.net

References (transliterated)

1. Zakon Ukrainy «Ob investicionnoj deyatel'nosti» ot 18.09.1991 № 1560-XII // *Vedomosti Verhovnogo Soveta USSR (VVR)*. [The Law of Ukraine "On Investment Activities" dated 09/18/1991 No. 1560-XII // *Vedomosti of the Supreme Council of the Ukrainian SSR (VVR)*], 1991. No. 47. Art. 646. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Verbyckaya YU.M. Investicionno-innovacionnaya deyatel'nost' kak faktor social'no-ekonomicheskogo razvitiya regiona [Investment and innovation activity as a factor in the socio-economic development of the region]. *Aktual'nye problemy ekonomiki* [Actual problems of the economy], 2007. No. 8. P. 151-156.
3. *Gosudarstvennaya sluzhba statistiki Ukrainy. [Elektronnyj resurs]: Statisticheskaya informaciya. Rezhim dostupa* [The State Statistics Service of Ukraine. [Electronic resource]: Statistical information. Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (date appeals: 07/03/2016).
4. Dyulmanova T.M. Soderzhanie i faktory transformacii ekonomicheskikh sistem [The content and transformation factors of economic systems] *Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of the Orenburg State University], 2006. Number 8. pp.30-302.
5. *Obshestvenno-politicheskij portal dlya ukraincev: statisticheskaya informaciya* [Socio-political portal for Ukrainians: statistical information]. [Electronic resource]. URL: <http://www.depo.ua/> (date of access: 03/05/2018).
6. Getman O.M. Upravlinnya investicijnoyu diyalnistyu pidpriemstv v umovah krizi [Management of investment and investment in the minds of a crisis] *Naukovij visnik Uzghorodskogo universitetu* [Bulletin of the Uzghorod University]– 2013. – Number 3. – pp. 49–52.
7. Neshitoy A.S. Investiciyi [Investment] - 2007. – pp.371-375.
8. V.E. Esipov *Mizhnarodni investiciyi ta mizhnarodni zakupivli* [International investment and international procurement]. Sankt-Peterburg, 1998. – pp.313 -315
9. Vydobora V.V. Inozemni investiciyi yak faktor ekonomichnogo zrostantnya: [Foreign investment as a factor of economic growth]: *Disertaciya kandidata ekonomichnih nauk*: 08.01.01 / Odeskij derzhavnij ekonomichnij universitet [Bulletin of the Odessa State Economic University] – Odessa, 2004. – 237 p.
10. Kuharskaya N.G. Problemi zaluchennya inozemnih investicij v ekonomiku Ukrainy [Problem and attracting foreign investments into the economy of the Ukraine]. *Biznes* [Business].-2007. –Number 3
11. Sivyi N. G. Investicijna privablivist Ukrainy [Investment attractiveness of Ukraine]. *Biznes* [Business]. - 2007. - Number 6.
12. *Problemi ta perspektivi zaluchennya inozemnih investicij v Ekonomiku Ukrainy* [Problems and Prospects for attracting foreign investments into Ukraine's economy] URL : www.news.liga.net

Надійшла (received) 19.03.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors»

Говеля Анастасія Володимирівна (Говеля Анастасия Владимировна, Hovelya Anastasiya Vladimirovna) - Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, студентка, м.Харків, Україна, e-mail: nastyagovelya@gmail.com.

Чекмасова Ірина Анатоліївна (Чекмасова Ирина Анатоліївна, Chekmasova Irina Anatolievna) - кандидат технічних наук, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів, e-mail: chekmasova@ukr.net